DOMSTOLENS DOM

20. september 2001 *

I sag C-390/98,

angående en anmodning, som Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Det Forenede Kongerige) i medfør af EKSF-traktatens artikel 41 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

H.J. Banks & Co. Ltd

mod

The Coal Authority,

Secretary of State for Trade and Industry,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EKSF-traktatens artikel 4, litra b) og c), og Kommissionens beslutning nr. 3632/93/EKSF af 28. december 1993 om fællesskabsordningen for statsstøtte til kulindustrien (EFT L 329, s. 12),

har

* Processprog: engelsk.

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, G.C. Rodríguez Iglesias, afdelingsformændene C. Gulmann, A. La Pergola, M. Wathelet og V. Skouris samt dommerne D.A.O. Edward, J.-P. Puissochet (refererende dommer), P. Jann, L. Sevón, R. Schintgen og F. Macken,

generaladvokat: N. Fennelly
justitssekretær: fuldmægtig L. Hewlett,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— H.J. Banks & Co. Ltd ved barrister M. Hoskins for solicitors Eversheds

— Coal Authority ved D. Vaughan, QC, og barrister D. Lloyd Jones for solicitor C. Mehta

— Det Forenede Kongeriges regering ved R. Magrill, som befuldmægtiget, bistået af R. Plender, QC, og barrister A. Robertson

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved N. Khan og P.F. Nemitz, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 6. juni 2000 er afgivet mundtlige indlæg af H.J. Banks & Co. Ltd ved M. Hoskins, af Coal Authority ved D. Vaughan og D. Lloyd Jones, af Det Forenede Kongeriges regering ved R. Magrill, bistået af R. Plender og A. Robertson, og af Kommissionen ved K.-D. Borchardt, som befuldmægtiget, bistået af barrister N. Khan,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 21. september 2000,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 31. juli 1998, indgået til Domstolen den 3. november 1998, har Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) i medfør af EKSF-traktatens artikel 41 stillet fire præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af EKSF-traktatens artikel 4, litra b) og c), og Kommissionens beslutning nr. 3632/93/EKSF af 28. december 1993 om fællesskabsordningen for statsstøtte til kulindustrien (EFT L 329, s. 12).

2 Disse spørgsmål er blevet rejst under en sag mellem på den ene side selskabet H.J. Banks & Co. Ltd (herefter »Banks«), der har hjemsted i Det Forenede Kongerige, og på den anden side Coal Authority og Secretary of State for Trade and Industry (herefter »Secretary of State«).

Fællesskabsbestemmelserne

3 EKSF-traktatens artikel 4 bestemmer:

»I overensstemmelse med bestemmelserne i denne traktat ophæves og forbydes følgende inden for Fællesskabet som uforeneligt med fællesmarkedet for kul og stål:

[...]

b) forholdsregler eller fremgangsmåder, som medfører en forskelsbehandling af producenter, købere eller forbrugere, navnlig med hensyn til pris- eller leveringsbetingelser og transporttariffer, samt forholdsregler og fremgangsmåder, der hindrer køberens frie valg af leverandør

c) tilskud eller anden støtte ydet af staterne eller særlige byrder pålagt af dem, i hvilken som helst form dette sker

[...]«

4 Beslutning nr. 3632/93, som var gældende i de perioder, der er relevante i hovedsagen, og som almindeligvis betegnes som »kodeks for støtte til kulindustrien«, tillader imidlertid på visse betingelser og i tilfælde, som opregnes

udtømmende, at medlemsstaterne yder tilskud eller støtte til kulindustrien, som så anses for fællesskabsstøtte, der er forenelig med fællesmarkedets rette funktion.

De relevante nationale retsregler

5 Banks er en privat virksomhed, som udvinder kul i åben minedrift. Virksomheden er medlem af National Association of Licensed Opencast Operators (den nationale sammenslutning af åbne miner med licens, herefter »NALOO«), som ledes af H. Banks, der er bestyrelsesformand for Banks.

6 Indtil 1994 var kulindustrien i Det Forenede Kongerige reguleret af Coal Industry Nationalisation Act 1946 (lov om nationalisering af kulindustrien, herefter »CINA«), som overførte ejendomsretten til næsten samtlige Det Forenede Kongeriges kulreserver til National Coal Board, nu British Coal Corporation (herefter »British Coal«).

7 I henhold til CINA havde British Coal uden undtagelse eneret til udvinding og behandling af kul i Det Forenede Kongerige. CINA's section 36 bemyndigede dog British Coal til, mod betaling af en afgift, at udstede licenser til tredjemand til udvinding af kul i åbne brud (herefter »section 36-licenserne«).

8 Ved Coal Industry Act 1994 (herefter »Coal Industry Act«), som blev vedtaget for at privatisere kulindustrien, blev der oprettet et nyt regulerende organ, Coal Authority, som fik overdraget ejendomsretten til samtlige udnyttede og ikke-udnyttede kulforekomster fra British Coal fra den 31. oktober 1994, »datoen for omstruktureringen«. Coal Authority har imidlertid ikke ret til selv at udøve minedrift, og det påhviler denne myndighed at udstede licenser til udnyttelse af kul og fastsætte betingelserne herfor, samt at udstede koncessioner vedrørende de

forskellige nødvendige økonomiske rettigheder. Coal Authority har ret til at kræve afgifter som modydelse for disse licenser og koncessioner. Section 36-licenserne blev dog opretholdt, da afgifterne herfor nu opkræves af Coal Authority. Indehaverne af section 36-licenserne har imidlertid fået mulighed for at ombytte dem til licenser og koncessioner i henhold til Coal Industry Act. Coal Authority skal indbetale samtlige opkrævede beløb til Secretary of State.

9 Ved Coal Industry Act er Secretary of State i øvrigt blevet bemyndiget til at indføre en omstruktureringsplan vedrørende British Coal's ejendomme, rettigheder og forpligtelser, som navnlig kan gå ud på, at disse overdrages til selskaber, som skal være British Coal's successorer. På grundlag af denne bemyndigelse har Secretary of State først indført en omstruktureringsplan, som overlod de aktiver til British Coal, der gjorde det muligt for denne organisation at fortsætte sin bestående minedrift. Parallelt hermed udstedte Secretary of State i henhold til specifikke bestemmelser i Coal Industry Act på Coal Authority's vegne de driftslicenser til British Coal, som organisationen havde brug for fra den 31. oktober 1994, og anmodede Coal Authority om at give den de tilsvarende koncessioner. Disse licenser og koncessioner blev givet vederlagsfrit. Efter udløbet af en kort periode indførte Secretary of State i december 1994 og i april 1995 fem omstruktureringsplaner, hvorefter British Coal's driftsvirksomhed blev fordelt mellem flere selskaber, som tilhørte Kronen (herefter »de statslige selskaber, der har efterfulgt British Coal«). Den engelske del af British Coal's virksomhed, herunder licenserne og de tilsvarende koncessioner, er vederlagsfrit blevet overført til selskabet Central and Northern Mining Ltd (herefter »CNML«).

10 Efter et offentligt udbud med henblik på privatisering, hvor Banks ikke ønskede at afgive bud, blev anparterne i CNML dernæst erhvervet af selskabet RJB Mining (UK) plc (herefter »RJB«). Ifølge salgsbetingelserne er RJB ikke forpligtet til nogen yderligere betaling som modydelse for retten til at udnytte kullet i henhold til de licenser og koncessioner, som CNML tidligere var indehaver af.

11 Banks er såvel indehaver af section 36-licenser og koncessioner i henhold til Coal Industry Act. I henhold til section 36-licenserne skal selskabet betale en afgift på 2 GBP pr. ton udvundet kul. Ifølge offentlige dokumenter fra Coal Authority giver de licenser, som dette organ udsteder i henhold til Coal Industry Act, grundlag for opkrævning, ud over de oprindelige administrative omkostninger og en ansøgningsafgift fra alle, af en årlig afgift, som beregnes på basis af et beløb pr. ton produceret kul. For koncessionerne i henhold til Coal Industry Act skal indehaverne efter forhandling med Coal Authority enten betale et engangsbeløb eller en fast periodisk leje eller en periodisk leje på basis af et beløb pr. ton udvundet kul eller en afgift, som beregnes på grundlag af en kombination af to eller tre af disse varianter.

Hovedsagens forhistorie

12 Den 19. august 1994 indgav NALOO en klage til Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber (herefter »NALOO's klage«), hvori sammenslutningen gjorde gældende, at Det Forenede Kongeriges myndigheder begunstigede British Coal til skade for små private selskaber, der udøvede åben minedrift. I klagen anfægtede NALOO dels den statsstøtte, som British Coal havde modtaget siden 1973, dels de særlige betingelser og byrder, som Det Forenede Kongeriges lovgivning havde tilladt British Coal at pålægge sine konkurrenter. Ifølge NALOO var de afgifter, som de selskaber, der udøvede åben minedrift, skulle betale til British Coal, nemlig uforholdsmæssigt høje.

13 I klagen gjorde NALOO ligeledes gældende, at den forestående privatisering af British Coal havde negative virkninger. I klagens punkt 6.3 med overskriften »Overgangsbestemmelser [for privatiseringen]« anførte NALOO, at det var hensigten endeligt at afskaffe afgifterne sammen med muligheden for at konvertere de tidligere licenser til nye licenser, for hvilke der ikke skulle betales afgifter. Sammenslutningen tilføjede dog, at regeringen havde tilkendegivet, at der skulle betales afgifter indtil privatiseringen, og eventuelt efter at Coal Authority havde påbegyndt sin virksomhed. Ifølge NALOO kunne den midlertidige opretholdelse af afgifterne medføre, at de selskaber, der udøvede åben minedrift

i henhold til en licens, betalte et beløb på 5 mio. GBP pr. år til fordel for British Coal og de selskaber, der skulle være dette organs efterfølgere. NALOO konkluderede:

»[British Coal] eller de selskaber, som skal efterfølge dette organ, vil således være fritaget for en betydelig omkostning, som resten af deres konkurrenter fortsat skal bære.«

14 I de følgende punkter i klagen gjorde NALOO gældende, at de seneste privatiseringsforslag opretholdt og forværrede følgerne af den ulovlige statsstøtte i årevis på grund af salget af British Coal's aktiver, der var fri for enhver gæld og forpligtelse. Sammenslutningen opfordrede Kommissionen til at »undersøge de nærmere privatiseringsbestemmelser [...] og sammenholde dem med den historiske kontekst, hvori [British Coal] har modtaget støtte, og med den støtte, som er et element i privatiseringsforanstaltningerne som helhed«. NALOO var af den opfattelse, at »der ikke kan indføres nogen direkte eller indirekte støtte i disse nærmere privatiseringsbestemmelser på en måde, som ville være diskriminatorisk for de etablerede virksomheder«.

15 Den 3. november 1994 traf Kommissionen beslutning 94/995/EKSF om finansielle foranstaltninger truffet af Det Forenede Kongerige til fordel for stenkulindustrien i regnskabsårene 1994/1995 og 1995/1996 (EFT L 379, s. 6). De nationale foranstaltninger, som Kommissionen undersøgte, angik overtagelse af det økonomiske ansvar for miljømæssige skader som følge af British Coal's udvinding af kul, af forskellige sociale ydelser, af rettigheder til vederlagsfri levering af brændsel til tidligere ansatte i British Coal og af visse omkostninger til omstrukturering af sidstnævnte. I denne beslutning anså Kommissionen den pågældende støtte for forenelig med formålene med beslutning nr. 3632/93 og med det fælles markeds rette funktion.

16 Den 21. december 1994 traf Kommissionen i henhold til EKSF-traktatens artikel 66, stk. 2, om kontrol af virksomhedskoncentration en beslutning, der tillod RJB at erhverve CNML (herefter »beslutningen af 21. december 1994«)

[Kommissionens XXIV Beretning om Konkurrencepolitikken — 1994, s. 445].

17 Endelig har Kommissionens Generaldirektorat for Energi (GD XVII) ved skrivelser af 4. maj og 14. juli 1995 besvaret NALOO's klage med hensyn til de aspekter, der vedrører statsstøtte. I den første skrivelse henviste Kommissionen til beslutninger om bemyndigelse til støtte til Det Forenede Kongeriges kulindustri, som blev truffet mellem 1974 og 1994; den henviste generelt til forskellen mellem British Coal's og den private sektors situation; den fandt, at betingelserne for salget i 1993 af 28 miner, som tilhørte British Coal, ikke indebar støtte på grund af disse salgs åbne karakter på konkurrencemæssige vilkår; den anførte, at betingelserne for salget af de statslige selskaber, der havde efterfulgt British Coal ved åbent udbud i lige konkurrence, var en garanti for, at der ikke var tale om støtte ved dette salg; den begrundede beslutning 94/995, som nævnes i nærværende doms præmis 15, og anførte, at en række af British Coal's mineanlæg var blevet forbeholdt Coal Authority med henblik på udstedelse af driftslicenser. I den anden skrivelse, som blev afsendt som svar på en reaktion fra NALOO på den første skrivelse, bekræftede Kommissionen i det væsentlige dennes indhold. I begge skrivelser påpegede Kommissionen, at de aspekter i NALOO's klage, der vedrørte afgifterne, fortsat var genstand for en undersøgelse i Generaldirektoratet for Konkurrence på dettes eget kompetenceområde.

Tvisten i hovedsagen

18 Fra den 1. oktober 1995 ophørte Banks med at betale afgifter til Coal Authority for sine section 36-licenser. Coal Authority indbragte derpå sagen for High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (Det Forenede Kongerige).

19 Under sagen fremsatte Banks et modkrav om, at Coal Authority og Secretary of State dømmes til at tilbagebetale de afgifter, der er betalt for section 36-licenser

og for licenser og koncessioner i henhold til Coal Industry Act, samt til at betale erstatning, og Banks gjorde videre gældende, at de krævede afgifter var udtryk for forskelsbehandling som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra b), da selskabets vigtigste konkurrenter, som f.eks. RJB, ikke blev pålagt sådanne betalinger. Subsidiært har Banks gjort gældende, at de pågældende afgifter omfattes af EKSF-traktatens artikel 4, litra c), som bl.a. forbyder særlige byrder pålagt af medlemsstaterne, i hvilken form det end sker.

20 Ved dom på grundlag af forenklet sagsbehandling af 3. marts 1997 frifandt High Court Coal Authority for Banks' modkrav, men dømte selskabet til at betale Coal Authority de pågældende afgifter, nemlig et beløb på ca. 1 mio. GBP med renter. I dommen udtalte High Court sig ikke om spørgsmålet, om de omtvistede afgifter var forenelige med EKSF-traktaten. Den fandt nemlig, at Banks ikke længere havde ret til at bestride denne forenelighed for de nationale domstole, da selskabet ikke havde anlagt sag med påstand om annullation af skrivelserne af 4. maj og 14. juli 1995, hvorved Kommissionen ifølge High Court havde afvist NALOO's tilsvarende klagepunkter.

21 Banks appellerede denne dom til Court of Appeal.

22 For denne ret gjorde Banks gældende dels, at skrivelserne af 4. maj og 14. juli 1995 ikke var en afvisning af NALOO's klage, dels at selskabets nuværende klagepunkter ikke figurerede i klagen. Ifølge Banks anfægtede NALOO i klagen kun de omtvistede afgifters forenelighed med EKSF-traktaten for den overgangsperiode, hvorunder British Coal havde fortsat sin driftsvirksomhed i henhold til Coal Industry Act. Coal Authority og Secretary of State anførte, at NALOO's klage var blevet afvist af Kommissionen ved beslutning 94/995 og beslutningen af 21. december 1994. Da Banks ikke har anfægtet dem, har selskabet ikke længere ret til at bestride det pågældende afgiftssystems gyldighed.

23 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at Court of Appeal er delt med hensyn til spørgsmålet, om NALOO's klage også vedrørte perioden, efter at de tilslagsmodtagende private virksomheder, herunder RJB, havde overtaget British Coal's driftsvirksomhed. Court of Appeal finder imidlertid, at den tvist, der er indbragt for den, under alle omstændigheder rejser spørgsmålet, om EKSF-traktatens artikel 4, litra b) og c), har direkte virkning på trods af de forskellige beslutninger om kulminedrift i Det Forenede Kongerige, som Kommissionen traf i 1994 og i 1995, og som ikke har været genstand for noget søgsmål.

24 På denne baggrund har Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) besluttet at udsætte sagen og at stille Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Kan forskelsbehandlingen som beskrevet i Court of Appeal's kendelse udgøre:

— en 'forskelsbehandling af producenter' som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra b)

— en 'særlig byrde' som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), og/eller

— 'støtte' som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), eller i artikel 1 i Kommissionens beslutning nr. 3632/93/EKSF (EFT 1993 L 329, s. 12)?

2) Har EKSF-traktatens artikel 4, litra b) eller c), eller artikel 9, stk. 1 eller 4, i Kommissionens beslutning nr. 3632/93/EKSF direkte virkning og giver de private virksomheder en ret, som kan håndhæves ved de nationale domstole, til at modsætte sig et offentligt organs krav om afgifter for licens til minedrift og til at kræve tilbagebetaling af afgifter, som er blevet betalt til organet, navnlig i tilfælde hvor der ikke foreligger en kommissionsbeslutning i henhold til EKSF-traktatens artikel 67 eller 88 eller Kommissionens beslutning nr. 3632/93/EKSF eller på anden måde med den følge, at de anførte forhold udgør en forskelsbehandling, en særlig byrde eller støtte?

3) Kan en national domstol i bekræftende fald fastslå, at der foreligger forskelsbehandling, jf. EKSF-traktatens artikel 4, litra b), eller en særlig byrde, jf. artikel 4, litra c), eller en støtte, jf. artikel 4, litra c), eller artikel 1 i Kommissionens beslutning nr. 3632/93/EKSF, uden hensyntagen til:

— Kommissionens beslutning 94/995/EKSF (EFT L 379, s. 6)

— Kommissionens beslutning af 21. december 1994, der giver tilladelse til, at RJB Mining plc erhverver Central and Northern Mining Ltd

— Kommissionens GD XVII's skrivelser af 4. maj og [14.] juli 1995 til NALOO?

4) For så vidt angår fællesskabsretten: Har det forhold, at Banks eller NALOO ikke

a) efter EKSF-traktatens artikel 33 anfægtede Kommissionens beslutning 94/955/EKSF eller Kommissionens beslutning af 21. december 1994, der giver tilladelse til, at RJB Mining plc erhverver Central and Northern Mining Ltd, eller Kommissionens GD XVII's skrivelser af 4. maj og 14. juli 1994 til NALOO, og/eller

b) påberåbte sig proceduren i EKSF-traktatens artikel 35 med henblik på at få Kommissionen til at behandle de forhold, der nu er rejst i sagerne for den nationale domstol,

til følge, at Banks afskæres fra at føre sager vedrørende påståede tilsidesættelser af EKSF-traktatens artikel 4, litra b) eller c), eller af Kommissionens beslutning nr. 3632/93/EKSF ved de nationale domstole?«

Det første spørgsmål

25 Den forelæggende rets første spørgsmål går nærmere bestemt ud på, om forskelsbehandlingen i kulindustrien mellem virksomheder, som skal betale afgifter for driftslicenser for kulminer, og virksomheder, som har været eller er fritaget for disse afgifter, kan udgøre en forskelsbehandling af producenter som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra b), en særlig byrde som omhandlet i samme traktats artikel 4, litra c), og/eller støtte som omhandlet i sidstnævnte bestemmelse og i artikel 1 i beslutning nr. 3632/93 om fællesskabsordningen for statsstøtte til kulindustrien.

26 Banks har gjort gældende, at den uens behandling er en forskelsbehandling af producenter og en særlig byrde, som er forbudt i henhold til EKSF-traktatens artikel 4, litra b) og c), medmindre den pågældende medlemsstat godtgør, at denne situation står i forbindelse med betydelige objektive forskelle mellem de to kategorier af virksomheder. Derimod kan den kritiserede forskelsbehandling ikke udgøre en støtte, da man ellers ville sammenblande de selvstændige begreber støtte og særlige byrder i EKSF-traktatens artikel 4, litra c).

27 Coal Authority og Det Forenede Kongeriges regering har fremhævet, at de virksomheder, der er fritaget for afgifter, efter et offentligt udbud har overtaget aktiverne i de statslige selskaber, som har efterfulgt British Coal; disse aktiver omfattede retten til at udvinde kul i de lejer, som disse selskaber havde koncession på. Det Forenede Kongeriges regering udleder heraf, at den afgiftsfritagelse, som disse virksomheder har fået, hverken er en forskelsbehandling af producenter eller en særlig byrde eller støtte. Coal Authority er af den opfattelse, at den omtvistede fritagelse kun kan være støtte, og at den altså må undersøges på grundlag af bestemmelserne i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), sammenholdt med beslutning nr. 3632/93. Coal Authority har tilføjet, at EKSF-traktatens artikel 4, litra c), da den omhandler særlige byrder, under alle omstændigheder er uden betydning i dette tilfælde, da Banks ikke har anfægtet sin forpligtelse til at betale afgifter, men den fritagelse, som nogle virksomheder har.

28 Kommissionen er af den opfattelse, at den forskelsbehandling, som den forelæggende ret henviser til, både kan være en forskelsbehandling af producenter, en særlige byrde og støtte.

29 Det bemærkes først, at der må sondres mellem på den ene side begrebet støtte i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), og i artikel 1 i beslutning nr. 3632/93, og på den anden side begrebet særlig byrde i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), og begrebet forskelsbehandling af producenter i samme traktats artikel 4, litra b).

30 Begrebet støtte er mere generelt end begrebet tilskud, fordi det ikke blot omfatter positive ydelser såsom selve tilskuddene, men ligeledes de indgreb, der under forskellige former letter de byrder, som normalt belaster en virksomheds budget, og derved, uden at være tilskud i ordets egentlige forstand, er af samme art og har tilsvarende virkninger (jf. bl.a. dom af 23.2.1961, sag 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 211, navnlig s. 217, org.ref.: Rec. s. 1, navnlig s. 39, og af 1.12.1998, sag C-200/97, Ecotrade, Sml. I, s. 7907, præmis 34).

31 Ifølge artikel 1 i beslutning nr. 3632/93, som omfatter enhver form for støtte til kulindustrien, hvad enten den er specifik eller generel, omfatter begrebet støtte således:

— »enhver direkte eller indirekte foranstaltning eller intervention fra de offentlige myndigheders side, som har forbindelse med produktionen, markedsføringen og udenrigshandelen, og som giver kulindustrivirksomhederne en økonomisk fordel ved at lette de byrder, de normalt selv skulle have båret, selv om de offentlige budgetter ikke belastes«

— »anvendelsen af de afgifter, som de offentlige myndigheder har gjort obligatoriske, og som direkte eller indirekte kommer kulindustrien til gavn, uden at der skelnes mellem, om støttes ydes af staten eller af offentlige eller private organer, som staten udpeger til at forvalte dem«, og

— »de støtteelementer, der eventuelt er indeholdt i finansieringsforanstaltninger, som medlemsstaterne træffer over for kulvirksomheder, og som ikke kan betragtes som risikovillig kapital ydet til et selskab efter sædvanlig praksis i en markedsøkonomi«.

32 Med hensyn til begrebet særlig byrde i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), har Domstolen fastslået, at en byrde ved en første undersøgelse, og uden at dette kriterium alene kan betragtes som afgørende, kan anses for særlig og dermed for ophævet og forbudt ved traktaten, hvis den på ulige vis påvirker produktionsomkostningerne for producenter med samme vilkår, og derigennem skaber en fordrejning af produktionsdelingen, som ikke er en følge af ændringer i produktiviteten (dom af 23.4.1956, forenede sager 7/54 og 9/54, Groupement des industries sidérurgiques luxembourgeoises mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 21, org.ref.: Rec. s. 53, på s. 93).

33 Det følger af det foregående, at en støtte som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), samt i beslutning nr. 3632/93 består i en lettelse af de byrder, som normalt belaster virksomheders budget henset til den pågældende byrdeordnings art eller opbygning (jf. i denne forbindelse med hensyn til begrebet støtte i EF-traktaten dom af 2.7.1974, sag 173/73, Italien mod Kommissionen, Sml. s. 709, præmis 33), mens en særlig byrde derimod er en yderligere byrde ud over disse normale byrder.

34 Følgelig kan samme foranstaltning ikke både være støtte og en særlig byrde som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c). Såfremt virksomheder pålægges forskellige byrder, som ikke synes at være berettiget af byrdeordningens art eller opbygning, må det fastslås, hvorledes byrdeordningen normalt ville blive anvendt efter sin art eller opbygning.

35 Med hensyn til begrebet forskelsbehandling i EKSF-traktatens artikel 4, litra b), bemærkes, at ifølge fast retspraksis består forskelsbehandling bl.a. i forskellig behandling af sammenlignelige tilfælde, som stiller visse erhvervsdrivende dårligere i forhold til andre, uden at denne forskellige behandling er tilstrækkeligt begrundet i objektive forskelle af en vis vægt (jf. bl.a. dom af 13.7.1962, forenede sager 17/61 og 20/61, Klöckner-Werke og Hoesch mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 331, org.ref.: Rec. s. 615, på s. 652, og af 15.1.1985, sag 250/83, Finsider mod Kommissionen, Sml. s. 131, præmis 8).

36 En foranstaltning, der vedrører byrder, kan i givet fald være en forskelsbehandling som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra b), selv om den hverken har karakter af støtte eller af en særlig byrde som omhandlet i samme traktats artikel 4, litra c) (jf. i denne forbindelse med hensyn til særlige byrder dommen i sagen Groupement des industries sidérurgiques luxembourgeoises mod Den Høje Myndighed, Rec. s. 95). Omvendt er en støtte ikke nødvendigvis en diskriminerende foranstaltning, og det er heller ikke helt udelukket, at en foranstaltning, hvorved der indføres en særlig byrde, ikke er diskriminatorisk.

37 Det er på baggrund af disse principper, at der skal tages stilling til en situation som den, der foreligger i hovedsagen.

38 Fremstillingen af de faktiske omstændigheder og af tvisten synes at måtte føre til, at der må sondres mellem to perioder, der svarer til forskellige situationer.

39 Den første periode begyndte den 31. oktober 1994, datoen for omstruktureringen, da Coal Authority fik ejendomsretten til samtlige udnyttede og ikke-udnyttede kullejer, som British Coal tidligere var indehaver af. Denne periode udløb på det tidspunkt, da anparterne i de statslige selskaber, som efterfulgte British Coal som driftsherre, blev overført til de tilslagsmodtagende private virksomheder, det vil med hensyn til den engelske del af British Coal's driftsvirksomhed sige på det tidspunkt, da RJB kom i besiddelse af anparterne i CNML. I denne periode udøvede British Coal og dernæst de statslige selskaber, der efterfulgte British Coal, driftsvirksomhed som indehavere af licenser og koncessioner, som blev givet uden modydelse i henhold til Coal Industry Act.

40 Den anden periode begyndte, da de tilslagsmodtagende private virksomheder, herunder RJB, kom i besiddelse af anparterne i de statslige selskaber, der efterfulgte British Coal som driftsherre, og perioden løber stadig, som det fremgår

af forelæggelseskendelsen. Fra begyndelsen af denne periode har RJB haft licenser og koncessioner, som selskabet har opnået ved under et udbud at erhverve de aktiver og de rettigheder og forpligtelser, der er knyttet til British Coal's og dettes efterfølger CNML's driftsvirksomhed i England.

Den første periode

41 Det fremgår af de oplysninger, som den forelæggende ret har givet, at ordningen for udvinding af kul i England og Wales siden den 31. oktober 1994, den dato, da ejendomsretten til samtlige udnyttede og ikke-udnyttede kullejer blev overført til Coal Authority, har været baseret på udstedelse af driftslicenser og koncessioner til samtlige driftsherrer, herunder British Coal og de offentlige, senere private virksomheder, som har efterfulgt dette organ (jf. Coal Industry Act, section 11(6)(a)).

42 Det fremgår ligeledes af den forelæggende rets oplysninger, at licenserne og koncessionerne i den første periode uden modydelse blev udstedt til British Coal og til de statslige selskaber, der efterfulgte British Coal, mens alle de øvrige driftsherrer kun opnåede licenser og koncessioner mod betaling af afgifter.

43 I betragtning af den ordning, der er indført ved Coal Industry Act, således som den fremgår af sagen, navnlig den forpligtelse, som Coal Authority har ifølge denne lovs section 3(4), til at give koncessionerne »på de bedste betingelser, som med rimelighed kan opnås«, og i betragtning af, at Secretary of State's kompetence til at give koncessioner og på Coal Authority's vegne licenser, begge uden modydelse, til British Coal og de statslige selskaber, der efterfulgte British Coal, fremgår det, at den normale situation, der følger af ordningens art og

opbygning, svarer til, at driftsherrerne betaler en modydelse for de licenser og koncessioner, som bliver tildelt dem.

44 Under disse omstændigheder har British Coal og de statslige selskaber, som efterfulgte British Coal, i den første periode modtaget støtte som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c). Denne støttes størrelse svarer til størrelsen af de afgifter, som Coal Authority normalt ville have afkrævet British Coal og de statslige selskaber, der har efterfulgt British Coal, såfremt Secretary of State ikke havde udøvet sin kompetence.

45 Med hensyn til spørgsmålet, om der er tale om forholdsregler, som medfører en forskelsbehandling som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra b), i den første periode, tilkommer det den forelæggende ret at tage stilling til, om der er betydelige objektive forskelle mellem situationen for på den ene side British Coal og de statslige selskaber, som efterfulgte British Coal, og på den anden side situationen for de øvrige driftsherrer, som kunne berettige en sådan driftsmæssig fordel for de første og bevirke, at denne fordel ikke kan betegnes som forskelsbehandling. Det hensyn, at forløbet af privatiseringen af British Coal skulle gøres lettere, er i sig selv utilstrækkeligt til at udgøre en sådan berettigelse, medmindre dette hensyn er knyttet til særlige driftsmæssige omstændigheder, som ikke allerede er taget i betragtning som led i de særlige kompenserende forholdsregler, Kommissionen har tilladt i beslutning 94/995.

46 Der skal derfor gives den forelæggende ret det svar, at en situation som den, der har foreligget i hovedsagen fra datoen for omstruktureringen, indtil andelene i de statslige selskaber, der efterfulgte British Coal som driftsherre, blev overført til de tilslagsmodtagende private virksomheder, indebærer, at der foreligger støtte som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), men ikke særlige byrder i denne bestemmelses forstand. Den samme situation kan vise, at der foreligger en forskelsbehandling af producenter som omhandlet i artikel 4, litra b). Dette er tilfældet, hvis betydelige objektive forskelle mellem situationen for på den ene side British Coal og de statslige selskaber, der har efterfulgt British Coal som driftsherre, og på den anden side situationen for de øvrige driftsherrer ikke berettiger den differentierede behandling, som blev de to kategorier af producenter til del.

Den anden periode

47 Med hensyn til den anden periode bemærkes, at efter at anparterne i de statslige selskaber, som har efterfulgt British Coal, er blevet overført til de tilslagsmodtagende private virksomheder, er der ingen driftsherre, som opnår eller har opnået licenser og koncessioner uden modydelse. Der eksisterer flere fremgangsmåder for erhvervelse af og vederlag for rettigheder knyttet til licenser og koncessioner side om side.

48 De virksomheder, der har ønsket at deltage i udbudsprocedurerne for de statslige selskaber, der efterfulgte British Coal, havde mulighed for at erhverve disse rettigheder som en bestanddel af rettighederne og forpligtelserne for de selskaber, der blev solgt til de højestbydende, for en ubegrænset periode. Det fremgår ikke af sagen, at disse procedurer ikke har været åbne, konkurrenceprægede og ikke udtryk for forskelsbehandling. Desuden har de øvrige driftsherrer, som det er fremhævet i nærværende doms præmis 11, ifølge oplysningerne i sagen selv mulighed for at vælge mellem forskellige måder at erhverve rettigheder på med hensyn til koncessionerne, bl.a. mellem betaling af et engangsbeløb, betaling af en fast leje, eller betaling af en leje knyttet til mængden af udvundet kul eller en kombination af to eller tre af disse måder.

49 Ingen af disse måder forekommer umiddelbart principielt at være mere fordelagtige end de andre. Hvis en måde eventuelt foretrækkes frem for en anden, vil det være en følge af en række økonomiske, tekniske, kommercielle og finansielle parametre, som i vidt omfang kræver prognoser, og som de forskellige erhvervsdrivende må bedømme så korrekt så muligt i den konkurrencesituation, som de befinder sig i. Alt efter markedsvilkårene kan de foretagne valg vise sig at være mere eller mindre velbegrundede og være til fordel eller til ulempe for én konkurrent i forhold til en anden. En sådan fordel eller en sådan ulempe er imidlertid i så fald direkte et resultat af konkurrencens indvirkning og de forskellige erhvervsdrivendes forudseenhed.

50 Da de forskellige måder at erhverve rettigheder på er eller har været tilgængelige for samtlige erhvervsdrivende uden forskelsbehandling, kan det ikke antages, at

en sådan ordning, hvor der samtidig består flere måder at erhverve samme type ret, medfører nogen fordrejning af konkurrencen. I øvrigt indeholder forelæggelseskendelsen ingen oplysninger, der tyder på, at adgangen til de forskellige måder har været eller er diskriminerende.

51 Der skal derfor svares den forelæggende ret, at en situation som den, der foreligger i hovedsagen, efter at andelene i de statslige selskaber, der havde efterfulgt British Coal som driftsherre, var blevet overdraget til de tilslagsmodtagende private virksomheder, hverken skal anses for at være støtte eller særlige byrder, som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), eller forskelsbehandling af producenter, som omhandlet i samme traktats artikel 4, litra b), når adgangen til de forskellige former for erhvervelse af rettigheder i tilknytning til licenser og koncessioner ikke har været og ikke er diskriminatorisk.

Det andet spørgsmål

52 Den forelæggende rets andet spørgsmål går nærmere bestemt ud på, om EKSF-traktatens artikel 4, litra b) og c), eller artikel 9, stk. 1 og 4, i beslutning nr. 3632/93 om fællesskabsordningen for statsstøtte til kulindustrien umiddelbart skaber rettigheder til fordel for private, som de nationale domstole er forpligtet til at beskytte, og om Banks under henvisning til disse bestemmelser kan gøre gældende, at selskabet ikke er forpligtet til at betale de afgifter, som det er blevet pålagt, eller at det har krav på tilbagebetaling af dem.

53 Banks og Kommissionen har foreslået, at dette spørgsmål besvares bekræftende. De har anført, at bestemmelserne i EKSF-traktatens artikel 4, litra b), for så vidt de angår forskelsbehandling af producenter, og i samme traktats artikel 4, litra c), for så vidt de angår særlige byrder, i mangel af mere specifikke regler i EKSF-traktaten finder selvstændig anvendelse, og at de er tilstrækkeligt præcise og ubetingede. De har tilføjet, at artikel 9, stk. 4, i beslutning nr. 3632/93 ikke bemyndiger medlemsstaterne til at iværksætte de planlagte støtteforanstaltninger, før Kommissionen har godkendt dem, og at denne bestemmelse analogt med den

tilsvarende bestemmelse i EF-traktatens artikel 93, stk. 3, sidste punktum (nu artikel 88, stk. 3, sidste punktum, EF), ligeledes har direkte virkning.

54 Coal Authority og Det Forenede Kongeriges regering har derimod anført, at de pågældende bestemmelser ikke har direkte virkning.

55 Ifølge Coal Authority udelukker den afgørende rolle, som EKSF-traktaten tildeler Kommissionen, nødvendigvis, at denne traktats bestemmelser kan have en sådan direkte virkning. I øvrigt kan bestemmelserne ifølge Coal Authority ikke anvendes selvstændigt, fordi de kun anvendes »i overensstemmelse med bestemmelserne i denne traktat«, og fordi de desuden hverken er tilstrækkeligt præcise eller ubetingede.

56 Coal Authority har med støtte fra Det Forenede Kongeriges regering ligeledes anført, at Kommissionen netop har indført mere specifikke regler for anvendelsen af EKSF-traktatens artikel 4, litra c), ved at udstede beslutning nr. 3632/93, som giver denne institution et skøn ved afgørelsen af, om støtteforanstaltninger er forenelige med fællesmarkedet. Desuden forpligter EKSF-traktatens artikel 88 ifølge Coal Authority Kommissionen til at træffe beslutninger i tilfælde af medlemsstaters traktatbrud, således at anvendelsen af bestemmelserne i EKSF-traktatens artikel 4, litra b) og c), nødvendigvis sker ved udstedelse af sådanne beslutninger.

57 Som Domstolen gentagne gange har fastslået, finder reglerne i EKSF-traktatens artikel 4 kun selvstændig anvendelse, når der ikke foreligger mere specifikke regler; når de er gentaget eller nærmere uddybet i andre af EKSF-traktatens bestemmelser, skal de regler, der angår én og samme bestemmelse, betragtes som en helhed og anvendes under ét (dommen i sagen Groupement des industries sidérurgiques luxembourgeoises mod Den Høje Myndighed, Rec. s. 91, af 13.4.1994, sag C-128/92, Banks, Sml. I, s. 1209, præmis 11, og af 2.5.1996, sag C-18/94, Hopkins m.fl., Sml. I, s. 2281, præmis 16).

58 I øvrigt bemærkes, at ved afgørelsen af, om en bestemmelse i EKSF-traktaten har direkte virkning og umiddelbart skaber rettigheder for private, som de nationale retsinstanser skal beskytte, må det undersøges, om bestemmelsen er klar og ubetinget (Banks-dommen, præmis 15).

59 Når en bestemmelse i EKSF-traktatens artikel 4 ikke kan finde selvstændig anvendelse, er det udelukket, at den kan være umiddelbart anvendelig (jf. Banks-dommen, præmis 16, og Hopkins m.fl.-dommen, præmis 26).

60 Af disse grunde og ligeledes i betragtning af svaret på det første spørgsmål, hvorefter det ikke kan antages, at der er tale om særlige byrder i en situation som den, der foreligger i hovedsagen, må det videre undersøges, om bestemmelserne i EKSF-traktatens artikel 4, litra b), for så vidt de angår forskelsbehandling af producenter, og i samme traktats artikel 4, litra c), for så vidt de angår støtte, henviser til andre, mere specifikke bestemmelser i EKSF-traktaten eller i den afledte ret, og i benægtende fald, om disse bestemmelser er klare og ubetingede. Det må ligeledes undersøges, om bestemmelserne i artikel 9, stk. 1 og 4, i beslutning nr. 3632/93 har direkte virkning.

61 Indledningsvis bemærkes, at Coal Authority's og Det Forenede Kongeriges regerings argument om, at EKSF-traktatens artikel 88 er en specifik bestemmelse, som er til hinder for en selvstændig anvendelse af artikel 4, ikke kan tiltrædes.

62 EKSF-traktatens artikel 88 bestemmer bl.a., at såfremt Kommissionen er af den opfattelse, at en stat ikke har opfyldt en forpligtelse, der påhviler den i henhold til EKSF-traktaten, konstaterer den denne misligholdelse ved en begrundet beslutning efter forinden at have givet staten lejlighed til at fremsætte sine bemærkninger.

63 Imidlertid bemærkes, at det er åbenbart, at en sådan bestemmelse, som har en generel karakter, ikke kan udgøre en mere specifik bestemmelse i den betydning, der forudsættes i den retspraksis, som omtales i nærværende doms præmis 57. Hvis man i øvrigt anerkendte, at EKSF-traktatens artikel 88 er af en sådan art, ville det være ensbetydende med at udelukke en selvstændig anvendelse for samtlige bestemmelser i samme traktats artikel 4, hvilket er i strid med denne retspraksis.

EKSF-traktatens artikel 4, litra c), for så vidt den angår statsstøtte, og artikel 9, stk. 1 og 4, i beslutning nr. 3632/93

64 Skønt det oprindelig kunne udledes af dommen i sagen De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg mod Den Høje Myndighed, at EKSF-traktatens artikel 4, litra c), for så vidt den angår støtte, fuldt ud fandt selvstændig anvendelse og havde direkte virkning, er denne fortolkning i dag ikke længere gældende.

65 Siden 1965 har Kommissionen i henhold til EKSF-traktatens artikel 95, stk. 1, truffet en række generelle beslutninger, som er kendt under navnet støttekodekser, og som på visse betingelser og i en række tilfælde, der opregnes udtømmende, tillader medlemsstaterne at yde tilskud eller støtte til kulindustrien, som så anses for fællesskabsstøtte, der er forenelig med fællesmarkedets rette funktion.

66 Den beslutning, der finder anvendelse på tvisten, er beslutning nr. 3632/93, der udløber den 23. juli 2002. Denne beslutning, der definerer begrebet støtte til kulindustrien (artikel 1), fastsætter kriterierne for ydelse af støtte (artikel 2-7) og fastsætter detaljerede procedureregler om meddelelse af finansielle foranstaltninger, som medlemsstaterne har til hensigt at træffe til fordel for kulindustrien og Kommissionens undersøgelse og godkendelse af støtte (artikel 8 og 9).

67 EKSF-traktatens artikel 4, litra c), er således, for så vidt den angår spørgsmålet, om tilskud eller støtte er forenelig med fællesmarkedet, gennemført ved beslutning nr. 3632/93, således at denne bestemmelse i dette omfang ikke finder selvstændig anvendelse og følgelig ikke har direkte virkning.

68 Artikel 8 og 9 i beslutning nr. 3632/93 giver Kommissionen enekompetence til at tage stilling til, om støtte er forenelig med de i beslutningen fastsatte kriterier. Det følger heraf, at private, når Kommissionen ikke har truffet beslutning, ikke kan anfægte en støttes forenelighed for de nationale domstole (jf. analogt med hensyn til EKSF-traktatens artikel 65 og artikel 66, stk. 7, Banks-dommen, præmis 17 og 18, og med hensyn til EKSF-traktatens artikel 63, stk. 1, Hopkins m.fl.-dommen, præmis 27).

69 Imidlertid forpligter artikel 9, stk. 1, i beslutning nr. 3632/93 medlemsstaterne til at meddele Kommissionen alle de finansielle foranstaltninger, som de har til hensigt at træffe til fordel for kulindustrien, samtidig med at det i dens artikel 9, stk. 4, første punktum, bestemmes, at medlemsstaterne ikke må iværksætte de planlagte støtteforanstaltninger, før Kommissionen har godkendt dem.

70 Den sidstnævnte bestemmelse svarer i det væsentlige til sidste punktum i EF-traktatens artikel 93, stk. 3, hvorefter den pågældende medlemsstat ikke må gennemføre de påtænkte støtteforanstaltninger, før proceduren har ført til en endelig beslutning fra Kommissionen. Denne bestemmelse i EF-traktaten har imidlertid direkte virkning og giver borgerne rettigheder, som de nationale domstole skal beskytte, hvilket Domstolen allerede har fastslået (jf. bl.a. dom af 11.9.1973, sag 120/73, Lorenz, Sml. s. 1471, præmis 8). Samme virkning må derfor tillægges artikel 9, stk. 4, første punktum, i beslutning nr. 3632/93.

71 For at kunne tage stilling til, om en statslig foranstaltning på korrekt vis er indført uden gennemførelse af den fremgangsmåde for forudgående undersøgelse, der er

indført ved artikel 9 i beslutning nr. 3632/93, kan en national domstol blive foranlediget til at fortolke begrebet støtte i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), og i beslutningens artikel 1.

72 Det følger af det foregående, at EKSF-traktatens artikel 4, litra c), for så vidt den angår støtteforanstaltningers forenelighed med fællesmarkedet, ikke har direkte virkning. Derimod har artikel 9, stk. 4, første punktum, i beslutning nr. 3632/93 direkte virkning og skaber umiddelbare rettigheder for borgerne, som de nationale domstole skal beskytte. I denne forbindelse kan de nationale domstole blive foranlediget til at fortolke begrebet støtte som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), og i artikel 1 i beslutning nr. 3632/93.

73 Som Domstolen har fastslået i sammenhæng med EF-traktaten, har det betydning for gyldigheden af retsakter, som udstedes til gennemførelse af støtteforanstaltninger, hvis de nationale myndigheder tilsidesætter forbuddet mod at iværksætte støtteforanstaltninger uden Kommissionens godkendelse. De nationale retter skal over for de borgere, som kan påberåbe sig, at bestemmelsen er tilsidesat, sikre, at der drages alle konsekvenser heraf i henhold til national ret, såvel med hensyn til gyldigheden af de retsakter, der er udstedt til gennemførelse af støtteforanstaltningerne, som med hensyn til tilbagesøgning af den finansielle støtte, der er tildelt i strid med den omhandlede traktatbestemmelse eller i givet fald med foreløbige forholdsregler (dom af 21.11.1991, sag C-354/90, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires og Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, Sml. I, s. 5505, præmis 12).

74 Som Domstolen ligeledes har fastslået, er tilbagesøgning af en ulovlig støtte den logiske følge af, at støtten er fundet ulovlig (jf. bl.a. dom af 21.3.1990, sag C-142/87, Belgien mod Kommissionen, den såkaldte »Tubemeuse«-dom, Sml. I, s. 959, præmis 66, dommen i sagen Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires og Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, præmis 12, dom af 10.6.1993, sag C-183/91, Kommissionen mod Grækenland, Sml. I, s. 3131, præmis 16, og af 11.7.1996, sag C-39/94, SFEI

m.fl., Sml. I, s. 3547, præmis 68). Det må dog præciseres, hvilken rækkevidde den direkte virkning af artikel 9, stk. 4, første punktum, i beslutning nr. 3632/93 kan have i en situation som den, der foreligger i hovedsagen.

75 I denne forbindelse bemærkes, at en genopretning af den situation, der forelå før udbetalingen af en støtte, der er ulovlig eller uforenelig med fællesmarkedet, er et krav, der er nødvendigt for at opretholde den effektive virkning af traktatbestemmelserne om statsstøtte, og de nationale domstole skal under hensyntagen til omstændighederne undersøge, om det er muligt at give borgerne medhold i krav, som gør det muligt at bidrage til genopretning af den nævnte oprindelige situation (jf. i denne forbindelse Tubemeuse-dommen, præmis 66).

76 I det her foreliggende tilfælde har Banks ikke fremsat krav om, at en støtte tilbagebetales, men om at blive fritaget for afgifter. Det bemærkes i denne forbindelse, at en tilbagebetaling af støtten under alle omstændigheder kunne vise sig umulig.

77 Den omstændighed, at de statslige selskaber, der efterfulgte British Coal, senere blev erhvervet under en åben og konkurrencepræget udbudsprocedure på markedsvilkår, bevirker nemlig, at det må antages, at det støtteelement, som British Coal og disse statslige selskaber har draget fordel af, ikke foreligger for de tilslagsmodtagende private virksomheders vedkommende, herunder RJB. Da disse tilslagsmodtagere har købt de pågældende selskaber på ikke-diskriminerende konkurrencevilkår og pr. definition til markedsprisen, dvs. til højeste pris, som en privat investor, der handlede på normale konkurrencevilkår, var parat til at betale for disse selskaber i den situation, som de befandt sig i, bl.a. efter at have modtaget statsstøtte, er støtteelementet blevet vurderet til markedsprisen og indbefattet i købsprisen. Under disse omstændigheder kan tilslagsmodtagerne ikke anses for at have haft nogen fordel i forhold til de øvrige aktører på markedet (jf. i denne forbindelse dom af 21.3.1991, sag C-305/89, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 1603, præmis 40). Det kunne derfor ikke kræves, at de tilslagsmodtagende private virksomheder, herunder RJB, tilbagebetalte det pågældende støtteelement.

78 Når et selskab, der modtager støtte, sælges til markedspris, afspejler salgsprisen imidlertid i princippet virkningerne af den tidligere støtte, og det er sælgeren af selskabet, som beholder fordelen af støtten. I så fald skal genopretningen af den oprindelige situation i første række sikres ved, at sælgeren tilbagebetaler støtten.

79 I en situation som den, der foreligger i hovedsagen, kan en tilbagebetaling af støtten fra sælgeren af de selskaber, som har modtaget støtten, imidlertid kun have virkning, såfremt sælgeren ikke fra et økonomisk synspunkt er sammenfaldende med den, som yder støtten, for i så fald ville denne betale tilbage til sig selv. I hovedsagen fremgår det imidlertid, at det er staten, der yder den eventuelle støtte, fordi de afgifter, som British Coal og de statslige selskaber, der har efterfulgt British Coal, har været fritaget for, normalt ville være blevet betalt til staten. Såfremt de beløb, der indkommer ved privatiseringen, til syvende og sidst tilflyder staten, forener denne egenskaberne af sælger og giver af støtten. Det samme gælder, såfremt de beløb, der indkommer ved privatiseringen, gives til British Coal, hvis eksistens synes at være blevet opretholdt for at sikre opfyldelsen af en række forpligtelser i tilknytning til British Coal's tidligere virksomhed, eller til nogen anden enhed, som ikke udøver virksomhed på et konkurrencepræget marked, og såfremt de dermed sparer staten for tilsvarende udgifter. I et sådant tilfælde kan genoprettelse af den oprindelige situation ikke sikres ved tilbagebetaling af støtten.

80 Dette kan dog ikke føre til, at andre driftsherrer med tilbagevirkende gyldighed fritages for de omtvistede afgifter. Personer, der skal betale en afgift, kan nemlig ikke unddrage sig betaling under henvisning til, at den fritagelse, der gælder for andre personer, er statsstøtte (jf. i denne forbindelse dom af 9.3.2000, sag C-437/97, EKW og Wein & co., Sml. I, s. 1157, præmis 51, 52 og 53, og af 13.7.2000, sag C-36/99, Idéal tourisme, Sml. I, s. 6049, præmis 26-29). Selv under særlige omstændigheder som dem, der nævnes i nærværende doms præmis 77, 78 og 79, kan krav som dem, Banks har fremsat under hovedsagen, følgelig ikke tages til følge i betragtning af, at den pågældende foranstaltning må betegnes som støtte, uden at dette dog berører eventuelle søgsmål, som British Coal's tidligere konkurrenter måtte indlede, såfremt betingelserne i øvrigt var opfyldt, angående erstatning af det tab, som de har lidt på grund af den konkurrence-

mæssige fordel, British Coal og de statslige selskaber, der har efterfulgt British Coal, har haft.

EKSF-traktatens artikel 4, litra b), for så vidt den angår forskelsbehandling af producenter

81 Der er en række bestemmelser i EKSF-traktaten ud over artikel 4, litra b), som specifikt forbyder visse former for forskelsbehandling. Imidlertid er der ingen af disse bestemmelser, der angår forskelsbehandling af producenter.

82 I øvrigt forbyder EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1, alle aftaler mellem virksomheder, som på fællesmarkedet har til formål direkte eller indirekte at hindre, begrænse eller fordreje den normale konkurrence, og dens artikel 65, stk. 4, giver Kommissionen enekompetence til at overvåge, at denne bestemmelse overholdes.

83 I dom af 20. marts 1957, sag 2/56, Geitling mod Den Høje Myndighed (Sml. 1954-1964, s. 41, org.ref.: Rec. s. 9, på s. 44), har Domstolen imidlertid forkastet den opfattelse, at bestemmelserne i artikel 65 som lex specialis skulle udelukke de grundlæggende bestemmelser i artikel 4, litra b). Domstolen fastslog nemlig, at EKSF-traktatens artikel 4, litra b), og artikel 65 hverken udelukker eller ophæver hinanden, at de tjener til at gennemføre Fællesskabets formål, at de supplerer hinanden i så henseende, og at deres bestemmelser i visse tilfælde kan dække kendsgerninger, der berettiger en samtidig og sammenfaldende anvendelse af de nævnte artikler.

84 Det følger heraf, at den omstændighed, at en forskelsbehandling er omfattet af EKSF-traktatens artikel 65, ikke udelukker en selvstændig anvendelse af artikel 4, litra b).

85 Ifølge EKSF-traktatens artikel 66, stk. 1, er transaktioner, som fører til en virksomhedskoncentration, betinget af Kommissionens forhåndstilladelse. Stk. 2 bestemmer bl.a., at Kommissionen ved bedømmelsen af dette forhold i overensstemmelse med forbuddet mod forskelsbehandling i artikel 4, litra b), skal tage hensyn til betydningen af de inden for Fællesskabet bestående virksomheder af samme art, i det omfang den finder det berettiget, for at undgå eller udligne de ulemper, der følger af ulige konkurrencevilkår.

86 Selv om EKSF-traktatens artikel 66 henviser til samme traktats artikel 4, litra b), kan det dog ikke antages, at den er en gennemførelse af sidstnævnte bestemmelse. Artikel 66 præciserer nemlig ikke betingelserne for anvendelse af princippet om forbud mod forskelsbehandling i artikel 4, litra b), men bestemmer blot, at Kommissionen, når den bedømmer, om en transaktion, der fører til en koncentration, er forenelig med EKSF-traktaten, skal tage hensyn til dette princip.

87 Endelig angår EKSF-traktatens artikel 67 forskellige indgreb i konkurrencevilkårene, som kan følge af medlemsstaternes handlinger.

88 Imidlertid omhandler EKSF-traktatens artikel 4 og artikel 67 to forskellige områder. Artikel 4 ophæver og forbyder visse indgreb fra medlemsstaternes side på et område, som traktaten undergiver fællesskabskompetencen, artikel 67 tilsigter at afbøde de indgreb i konkurrencen, som medlemsstaternes udøvelse af de dem forbeholdte beføjelser ikke kan undgå at medføre (dommen i sagen De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 223 og 224, org.ref.: Rec. s. 47). EKSF-traktatens artikel 67 dækker således de generelle foranstaltninger, som medlemsstaterne kan træffe som led i deres økonomiske og sociale politik, og de af medlemsstaterne trufne foranstaltninger, som gælder for andre sektorer end kul- eller stålindustrien, men som kan have en mærkbar virkning på konkurrencevilkårene i disse industrier.

89 Det følger heraf, at EKSF-traktatens artikel 67 heller ikke har til formål at gennemføre samme traktats artikel 4, litra b).

90 Det følger af det foregående, at der ikke i EKSF-traktaten findes mere specifikke regler end artikel 4, litra b), for så vidt den angår forskelsbehandling af producenter. Følgelig finder bestemmelsen selvstændig anvendelse.

91 Ved at bestemme, at forholdsregler eller fremgangsmåder, som medfører en forskelsbehandling af producenter, er uforenelige med fællesmarkedet og følgelig ophæves og forbydes, fastsætter EKSF-traktatens artikel 4, litra b), en præcis og ubetinget forpligtelse. Domstolen har således udtalt, at de ophævelser og forbud, som er blevet formuleret i EKSF-traktatens artikel 4, er formuleret med usædvanlig strenghed (dommen i sagen De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 219, org.ref.: Rec. s. 41). Det følger heraf, at EKSF-traktatens artikel 4, litra b), i det omfang den angår forskelsbehandling af producenter, umiddelbart skaber rettigheder for borgerne, som de nationale domstole skal beskytte.

92 Imidlertid bemærkes, at i en situation som den, der foreligger i hovedsagen, hvor en eventuel forskelsbehandling ville bestå i en ulovlig støtte i form af fritagelse for afgifter, kan en konstatering af en sådan forskelsbehandling på baggrund af betragtningerne i nærværende doms præmis 80 ikke føre til, at støttemodtagerens konkurrenters krav om med tilbagevirkende gyldighed at blive fritaget for disse afgifter tages til følge.

93 Det andet spørgsmål skal derfor besvares således, at EKSF-traktatens artikel 4, litra b), for så vidt den omhandler forskelsbehandling af producenter, samt artikel 9, stk. 4, første punktum, i beslutning nr. 3632/93 umiddelbart skaber rettigheder for borgerne, som de nationale domstole skal beskytte. Derimod skaber EKSF-traktatens artikel 4, litra c), i det omfang den vedrører støtteforanstaltningers forenelighed med fællesmarkedet, ikke selv sådanne rettigheder.

Imidlertid har de nationale domstole kompetence til at fortolke begrebet støtte som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), og i artikel 1 i beslutning nr. 3632/93 med henblik på at drage konsekvenserne af en eventuel tilsidesættelse af denne beslutnings artikel 9, stk. 4, første punktum.

94 Der skal ligeledes svares på det andet spørgsmål, at når det i en situation som den, der foreligger i hovedsagen, fastslås, at der er tale om en ulovlig støtte, fordi den ikke var tilladt af Kommissionen, da den blev ydet, og i givet fald om forskelsbehandling af producenter som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra b), i form af, at nogle producenter pålægges betaling af afgifter, mens andre er fritaget derfor, kan det ikke medføre, at producenter, som har været pålagt disse afgifter, med tilbagevirkende gyldighed fritages herfor.

Det tredje spørgsmål

95 Den forelæggende rets tredje spørgsmål går ud på, om en national domstol, såfremt det andet spørgsmål besvares bekræftende, kan fastslå, at der foreligger forskelsbehandling som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra b), eller støtte som omhandlet i samme traktats artikel 4, litra c), og i artikel 1 i beslutning nr. 3632/93 uden hensyntagen til:

— beslutning 94/995

— beslutningen af 21. december 1994, og

— skrivelserne af 4. maj og 14. juli 1995.

96 På trods af det benægtende svar, der er givet på den forelæggende rets andet spørgsmål, anden del, kan sagsøgte i hovedsagen alligevel have en interesse i at få fastslået, at der foreligger forskelsbehandling og støtte i ovennævnte forstand, hvorfor Domstolen finder, at det kan være hensigtsmæssigt at besvare det tredje spørgsmål.

97 Coal Authority og Det Forenede Kongeriges regering, som har foreslået, at det andet spørgsmål besvares benægtende, er af den opfattelse, at en national domstol i hvert fald under de i hovedsagen foreliggende omstændigheder ikke har ret til umiddelbart at anvende bestemmelserne i EKSF-traktatens artikel 4, litra b) og c).

98 Efter deres opfattelse vedrørte NALOO's klage bl.a. anvendelsen af den anfægtede afgiftsordning efter privatiseringen af British Coal. Denne klage blev imidlertid afvist af Kommissionen i dens beslutninger i skrivelserne af 4. maj og 14. juli 1995. Følgelig er disse beslutninger, som ikke er blevet anfægtet for De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans, bindende for de nationale domstole. Ifølge Coal Authority er NALOO's klage ligeledes blevet afvist af Kommissionen i beslutningen af 21. december 1994, og, om end stiltiende, i beslutning 94/995.

99 Banks og Kommissionen har heroverfor anført, at de beslutninger fra Kommissionen, som den forelæggende ret henviser til, ikke afskærer retten fra i givet fald at fastslå, at der foreligger forskelsbehandling af producenter eller støtte som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), og beslutning nr. 3632/93. Banks, som er af den opfattelse, at NALOO's klage ikke vedrørte anvendelsen af den anfægtede afgiftsordning efter privatiseringen af British Coal, og Kommissionen,

som er af den modsatte opfattelse, har nemlig samstemmende anført, at denne institution ikke har taget stilling til dette spørgsmål i de pågældende beslutninger.

100 I denne forbindelse bemærkes, at det fremgår af Domstolens svar på det andet spørgsmål, at de nationale domstole er kompetente til at fastslå, om der foreligger forskelsbehandling af producenter som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra b), og støtte som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), og i artikel 1 i beslutning nr. 3632/93.

101 Spørgsmålet, om Kommissionens beslutninger, som den forelæggende ret henviser til, kan påvirke udøvelsen af denne kompetence, opstår kun, såfremt Kommissionen i disse beslutninger faktisk har udtalt sig om, hvorvidt den anfægtede afgiftsordning er forenelig med EKSF-traktaten. Det må derfor først undersøges, hvilket indhold disse beslutninger har.

102 For det første har Kommissionen med beslutning 94/995 for regnskabsårene 1994/1995 og 1995/1996 givet bemyndigelse til en række støtteforanstaltninger til dækning af miljøskader som følge af British Coal's kuludvinding, til dækning af forskellige sociale ydelser, til dækning af British Coal's tidligere arbejdstageres ret til gratis brændsel samt til dækning af visse omkostninger til omstrukturering af British Coal.

103 Det kan derfor ikke hævdes, at Kommissionen med denne beslutning, som drejer sig om præcise støtteforanstaltninger, som påtænkes for to bestemte regnskabsår, på den ene eller den anden måde har truffet afgørelse om den anfægtede afgiftsordning.

104 For det andet bemærkes, at Kommissionen ved beslutningen af 21. december 1994, som er truffet i henhold til EKSF-traktatens artikel 66, stk. 2, har tilladt, at RJB erhvervede CNML. Denne beslutning om tilladelse til en fusion behandler imidlertid kun virksomheden RJB/CNML's stilling på markedet. Kommissionen har følgelig ikke udtalt sig om den anfægtede afgiftsordnings forenelighed med EKSF-traktaten, og i øvrigt henvises der ikke til ordningen i anmeldelsen af den påtænkte fusion.

105 For det tredje bemærkes, at Kommissionen ved skrivelserne af 4. maj og 14. juli 1995 har besvaret NALOO's klage med hensyn til de aspekter af klagen, der drejer sig om ulovlig statsstøtte, hvis behandling henhørte under Kommissionens Generaldirektorat for Energi. Det fremgår imidlertid af sagen, at Kommissionen i disse skrivelser ikke har taget stilling til den anfægtede afgiftsordning på grundlag af bestemmelserne om statsstøtte.

106 Det følger af det foregående, at Kommissionen ikke i nogen af de beslutninger, som den forelæggende ret henviser til, har udtalt sig om den anfægtede afgiftsordnings forenelighed med EKSF-traktaten.

107 Det tredje spørgsmål skal derfor besvares således, at en national domstol kan fastslå, at der på grundlag af den anfægtede afgiftsordning foreligger forskelsbehandling af producenter, jf. EKSF-traktatens artikel 4, litra b), eller støtte, jf. EKSF-traktatens artikel 4, litra c), og artikel 1 i beslutning nr. 3632/93, på trods af at Kommissionen har udstedt

— beslutning 94/995

— beslutningen af 21. december 1994, og

— beslutningerne i skrivelserne af 4. maj og 14. juli 1995.

Det fjerde spørgsmål

108 Første del af den forelæggende rets fjerde spørgsmål går ud på, om den omstændighed, at Banks eller NALOO ikke har anfægtet beslutning 94/995, beslutningen af 21. december 1994 eller skrivelserne af 4. maj og 14. juli 1995 under et annullationssøgsmål anlagt i henhold til EKSF-traktatens artikel 33, er til hinder for, at Banks påberåber sig angivelige tilsidesættelser af EKSF-traktatens artikel 4, litra b), eller c), eller af beslutning nr. 3632/93 for de nationale domstole. Med det fjerde spørgsmåls anden del spørger den forelæggende ret, om Banks kan påberåbe sig disse angivelige tilsidesættelser for de nationale domstole, skønt hverken Banks eller NALOO har indledt en sag i henhold til EKSF-traktatens artikel 35 for at foranledige Kommissionen til at udtale sig om de angivelige tilsidesættelser.

Det fjerde spørgsmåls første del

109 Banks og Kommissionen har navnlig gjort gældende, at Kommissionens beslutninger, som den forelæggende ret henviser til, ikke vedrører den anfægtede

afgiftsordning, og at de derfor ikke kan være til hinder for, at Banks for de nationale domstole påberåber sig, at denne ordning er uforenelig med de pågældende bestemmelser i EKSF-traktaten.

110 Derimod er Coal Authority og Det Forenede Kongeriges regering af den opfattelse, at da Banks ikke har anlagt sag med påstand om annullation af Kommissionens beslutninger, som den forelæggende ret henviser til, har Banks ikke længere mulighed for indirekte at rejse tvivl om gyldigheden af disse beslutninger for de nationale domstole.

111 I denne forbindelse bemærkes, at Domstolen i dommen af 9. marts 1994, sag C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf (Sml. I, s. 833), i forhold til EF-traktaten har fastslået, at modtageren af en støtte ikke kan påberåbe sig, at en beslutning fra Kommissionen om, at en medlemsstat skal tilbagesøge den støtte, som er udbetalt til denne støttemodtager, er ugyldig, når støttemodtageren ikke har anlagt sag med påstand om annullation af Kommissionens beslutning i henhold til EF-traktatens artikel 173 (efter ændring nu artikel 230 EF), og når støttemodtageren uden tvivl kunne have gjort det. Domstolen antog nemlig, at det modsatte resultat ville svare til at give støttemodtagere adgang til at omgå beslutningens endelighed, som i henhold til retssikkerhedsprincippet skal være knyttet til en beslutning efter udløbet af søgsmålsfristen i EF-traktatens artikel 173 (jf. ligeledes dom af 30.1.1997, sag C-178/95, Wiljo, Sml. I, s. 585, præmis 21, og af 15.2.2001, sag C-239/99, Nachi Europe, Sml. I, s. 1197, præmis 30).

112 Imidlertid bemærkes, at for at løsningen i TWD Textilwerke Deggendorf-dommen kan overføres til tvisten i hovedsagen, må det i det mindste kræves, at Banks' søgsmål for de nationale domstole har til formål at anfægte gyldigheden af tidligere beslutninger fra Kommissionen, som Banks kunne anfægte. Som Domstolen imidlertid har fastslået i nærværende doms præmis 107, har Kommissionen ikke udtalt sig om den anfægtede afgiftsordnings forenelighed med EKSF-traktaten i nogen af de beslutninger, der nævnes af den forelæggende ret.

113 Det følger heraf, at den omstændighed, at Banks eller NALOO ikke har anlagt sag med påstand af annullation af disse beslutninger, ikke er til hinder for, at Banks for de nationale domstole påberåber sig tilsidesættelse af EKSF-traktatens artikel 4, litra b), for så vidt den omhandler forskelsbehandling af producenter, eller af artikel 9, stk. 4, første punktum, i beslutning nr. 3632/93.

Det fjerde spørgsmåls anden del

114 Coal Authority og Det Forenede Kongeriges regering er af den opfattelse, at såfremt Kommissionen ikke havde afvist NALOO's klage ved de beslutninger, som den forelæggende ret nævner, skulle Banks have iværksat proceduren efter EKSF-traktatens artikel 35. Da Banks ikke har gjort dette, kan selskabet ikke længere indbringe de samme klagepunkter for de nationale domstole som dem, der findes i NALOO's klage.

115 Banks og — med nogle betænkeligheder — Kommissionen er af den modsatte opfattelse.

116 Det bemærkes, at den forelæggende ret er gået ud fra den antagelse, som viser sig at være i overensstemmelse med de faktiske omstændigheder, at Kommissionen endnu ikke har taget stilling til den anfægtede afgiftsordning. Den forelæggende ret spørger, om den omstændighed, at Banks eller NALOO ikke har anlagt sag i henhold til EKSF-traktatens artikel 35 for at foranledige Kommissionen til at tage stilling til denne ordning, kan afskære Banks fra at påberåbe sig for de nationale domstole, at EKSF-traktatens artikel 4, litra b) eller c), og beslutning nr. 3632/93 er tilsidesat.

117 Som det fremgår af svaret på det andet spørgsmål, har de nationale domstole kompetence til at tage stilling til, om der foreligger en tilsidesættelse af EKSF-traktatens artikel 4, litra b), for så vidt den omhandler forskelsbehandling af producenter, og af artikel 9, stk. 4, i beslutning nr. 3632/93.

118 Imidlertid kan de nationale domstoles forpligtelse til at anvende disse bestemmelser ikke begrænses, blot fordi Kommissionen modtager en klage, der rejser spørgsmål, som svarer til dem, den endnu ikke har afgjort, selv i det tilfælde, at klageren, som er part i tvisten for de nationale domstole, kunne have anlagt sag i henhold til EKSF-traktatens artikel 35.

119 Selv hvis Kommissionen og de nationale domstole samtidig kan være kompetente til at anvende bestemmelser i EKSF-traktaten, har de ikke nødvendigvis samme kompetence til at imødekomme forskellige krav fra private, der fremsættes i henhold til disse bestemmelser (jf. i denne forbindelse med hensyn til EF-traktaten Kommissionens meddelelse 93/C 39/05 om samarbejdet mellem Kommissionen og de nationale domstole om anvendelse af EØF-traktatens artikel 85 og 86, EFT 1993 C 39, s. 6). Det kan derfor ikke kræves af en borger, som har indgivet klage til Kommissionen i henhold til bestemmelser af denne art, at han under alle omstændigheder forfølger sin sag ved Kommissionen, i givet fald ved at indlede en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 35, indtil Kommissionen tager stilling til hans klage, selv når Kommissionen ikke tilkendegiver, at den har til hensigt at behandle klagen, og når borgeren på grund af omstændighederne kan foretrække et søgsmål for de nationale domstole eller være forpligtet hertil.

120 Under disse omstændigheder har det princip, som Kommissionen har henvist til i sit indlæg, og hvorefter indbringelse for Kommissionen af en sag i henhold til EKSF-traktatens artikel 35 ikke kan forsinkes i det uendelige, navnlig når det klart fremgår, at Kommissionen har besluttet at forholde sig passiv (jf. dom af 6.7.1971, sag 59/70, Nederlandene mod Kommissionen, Sml. 1971, s. 157,

org.ref.: Rec. s. 639, præmis 14-19), ingen betydning for klagerens mulighed for for en national domstol at påberåbe sig bestemmelserne i EKSF-traktatens artikel 4, litra b), for så vidt den angår forskelsbehandling af producenter og i artikel 9, stk. 4, i beslutning nr. 3632/93.

121 Som Domstolen allerede har fastslået med hensyn til EF-traktaten, skal medlemsstaternes domstole i medfør af det i traktatens artikel 5 (efter ændring nu artikel 10 EF) — som i det væsentlige svarer til EKSF-traktatens artikel 86, stk. 1, og 2 — angivne princip om samarbejde sikre borgerne den retsbeskyttelse, som følger af fællesskabsrettens direkte virkning. Når der ikke er udstedt fællesskabsbestemmelser på området, tilkommer det hver enkelt medlemsstat i sin interne retsorden at udpege de kompetente retter og fastsætte de processuelle regler for sagsanlæg til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som fællesskabsrettens direkte virkning medfører for borgerne. Disse processuelle regler må dog ikke være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende søgsmål på grundlag af national ret, og de må heller ikke i praksis gøre det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt af udøve de rettigheder, der tillægges i henhold til Fællesskabets retsorden (jf. bl.a. dom af 14.12.1995, sag C-312/93, Peterbroeck, Sml. I, s. 4599, præmis 12).

122 Det bemærkes med hensyn til statsstøtte, at såfremt den i national ret fastsatte fremgangsmåde finder anvendelse på tilbagesøgning af en ulovlig støtte, skal de relevante bestemmelser i national ret anvendes på en sådan måde, at den efter fællesskabsretten krævede tilbagesøgning ikke gøres praktisk umulig (jf. bl.a. med hensyn til EF-traktaten dom af 2.2.1989, sag 94/87, Kommissionen mod Tyskland, Sml. s. 175, præmis 12, og af 20.9.1990, sag C-5/89, Kommissionen mod Tyskland, Sml. I, s. 3437, præmis 12), og en medlemsstat kan ikke påberåbe sig bestemmelser, praksis eller forhold i den nationale retsorden som begrundelse for at undlade at opfylde de forpligtelser, der påhviler den i henhold til fællesskabsretten (jf. bl.a. dommen af 20.9.1990, Kommissionen mod Tyskland, præmis 18). De samme principper skal gælde, når borgerne med rette kræver andre foranstaltninger end tilbagesøgning af en statsstøtte, efter at de har godtgjort, at der foreligger en tilsidesættelse af EKSF-traktatens artikel 4, litra b), eventuelt i form af en forskelsbehandling af producenter, eller en tilsidesættelse af

artikel 9, stk. 4, i beslutning nr. 3632/93 i form af, at der er iværksat en støtteforanstaltning uden Kommissionens godkendelse.

123 Det følger af de foregående betragtninger, at den omstændighed, at Banks eller NALOO ikke har indledt en sag i henhold til EKSF-traktatens artikel 35 med henblik på at foranledige Kommissionen til at tage stilling til den anfægtede afgiftsordning, ikke kan afskære Banks fra at påberåbe sig for de nationale domstole, at der foreligger en tilsidesættelse af artikel 4, litra b), for så vidt den omhandler forskelsbehandling af producenter, og af artikel 9, stk. 4, første punktum, i beslutning nr. 3632/93.

124 Det fjerde spørgsmål skal derfor besvares således, at den omstændighed, at Banks eller NALOO

— ikke i henhold til EKSF-traktatens artikel 33 har anlagt sag med påstand om annullation af beslutning 94/995, af beslutningen af 21. december 1994 eller af beslutningerne i skrivelserne af 4. maj og 14. juli 1995

— ikke har indledt en sag i henhold til EKSF-traktatens artikel 35 med henblik på at foranledige Kommissionen til at tage stilling til angivelige tilsidesættelser af EKSF-traktatens artikel 4, litra b), for så vidt den omhandler forskelsbehandling af producenter, eller af artikel 9, stk. 4, første punktum, i beslutning nr. 3632/93,

ikke er til hinder for, at Banks påberåber sig disse tilsidesættelser for de nationale domstole.

Sagens omkostninger

125 De udgifter, der er afholdt af Det Forenede Kongeriges regering og af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) ved kendelse af 31. juli 1998, for ret:

1) **En situation som den, der har foreligget i hovedsagen fra datoen for omstruktureringen, indtil andelene i de statslige selskaber, der efterfulgte British Coal Corporation som driftsherre, blev overført til de tilslagsmodtagende private virksomheder, indebærer, at der foreligger støtte som omhandlet i EKSF-traktatens artikel 4, litra c), men ikke særlige byrder i denne bestemmelses forstand. Den samme situation kan vise, at der foreligger en forskelsbehandling af producenter som omhandlet i artikel 4, litra b). Dette er tilfældet, hvis betydelige objektive forskelle mellem situationen for på den ene side British Coal Corporation og de statslige selskaber, der har efterfulgt British Coal Corporation som driftsherre, og på den anden side**

situationen for de øvrige driftsherrer ikke berettiger den differentierede behandling, som blev de to kategorier af producenter til del.

En situation som den, der foreligger i hovedsagen, efter at andelene i de statslige selskaber, der havde efterfulgt British Coal Corporation som driftsherre, var blevet overdraget til de tilslagsmodtagende private virksomheder, skal hverken anses for at være støtte eller særlige byrder, som omhandlet i traktatens artikel 4, litra c), eller forskelsbehandling af producenter, som omhandlet i traktatens artikel 4, litra b), når adgangen til de forskellige former for erhvervelse af rettigheder i tilknytning til licenser og koncessioner ikke har været og ikke er diskriminatorisk.

2) Traktatens artikel 4, litra b), for så vidt den omhandler forskelsbehandling af producenter, samt artikel 9, stk. 4, første punktum, i Kommissionens beslutning nr. 3632/93/EKSF af 28. december 1993 om fællesskabsordningen for statsstøtte til kulindustrien skaber umiddelbart rettigheder for borgerne, som de nationale domstole skal beskytte. Derimod skaber traktatens artikel 4, litra c), i det omfang den vedrører støtteforanstaltningers forenelighed med fællesmarkedet, ikke selv sådanne rettigheder. Imidlertid har de nationale domstole kompetence til at fortolke begrebet støtte som omhandlet i traktatens artikel 4, litra c), og i artikel 1 i beslutning nr. 3632/93 med henblik på at drage konsekvenserne af en eventuel tilsidesættelse af denne beslutnings artikel 9, stk. 4, første punktum.

Når det i en situation som den, der foreligger i hovedsagen, fastslås, at der er tale om en ulovlig støtte, fordi den ikke var tilladt af Kommissionen, da den blev ydet, og i givet fald om forskelsbehandling af producenter som omhandlet i traktatens artikel 4, litra b), i form af, at nogle producenter pålægges betaling af afgifter, mens andre er fritaget derfor, kan det ikke medføre, at producenter, som har været pålagt disse afgifter, med tilbagevirkende gyldighed fritages herfor.

3) En national domstol kan fastslå, at der på grundlag af den anfægtede afgiftsordning i hovedsagen foreligger forskelsbehandling af producenter, jf. traktatens artikel 4, litra b), eller støtte, jf. traktatens artikel 4, litra c), og artikel 1 i beslutning nr. 3632/93, på trods af, at Kommissionen har udstedt

— beslutning 94/995/EKSF af 3. november 1994 om finansielle foranstaltninger truffet af Det Forenede Kongerige til fordel for stenkulindustrien i regnskabsårene 1994/1995 og 1995/1996

— beslutningen af 21. december 1994 om tilladelse til, at RJB Mining (UK) plc erhverver Central and Northern Mining Ltd, og

— beslutningerne i skrivelserne af 4. maj og 14. juli 1995 rettet til National Association of Licensed Opencast Operators som svar på denne sammenslutnings klage af 19. august 1994.

4) Den omstændighed, at H.J. Banks & Co. Ltd eller National Association of Licensed Opencast Operators

— ikke i henhold til EKSF-traktatens artikel 33 har anlagt sag med påstand om annullation af beslutning 94/995, af beslutningen af 21. december 1994 om tilladelse til, at RJB Mining (UK) plc erhverver Central and Northern Mining Ltd, eller af beslutningerne i skrivelserne af 4. maj og 14. juli 1995 rettet til National Association of Licensed Opencast Operators

— ikke har indledt en sag i henhold til EKSF-traktatens artikel 35 med henblik på at foranledige Kommissionen til at tage stilling til angivelige tilsidesættelser af traktatens artikel 4, litra b), for så vidt den omhandler forskelsbehandling af producenter, eller af artikel 9, stk. 4, første punktum, i beslutning nr. 3632/93,

er ikke til hinder for, at H.J. Banks & Co. Ltd påberåber sig disse tilsidesættelser for de nationale domstole.

Rodríguez Iglesias Gulmann La Pergola

Wathelet Skouris Edward

Puissochet Jann Sevón

Schintgen Macken

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 20. september 2001.

R. Grass G.C. Rodríguez Iglesias

Justitssekretær Præsident